

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека діяльності та
охорона праці» для
студентів заочного факультету спеціальності 073- менеджмент,
спеціалізації управління проектами, інтелектуальної власності

Дніпроп НМетАУ 2019

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Соціально-екологічна безпека діяльності та охорона праці» є нормативною і входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності «Інтелектуальна власність» та «Управління проектами».

Мета вивчення дисципліни – формування професійної, фізіологічної і психологічної готовності особистості щодо роботи у сфері технологій та інтелектуальної власності на основі знань соціальної та екологічної безпеки діяльності. формуванні у майбутніх фахівців(спеціалістів та магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати

- соціально-психологічні аспекти використання інтелектуальної власності;
- основи прийняття управлінських рішень у сфері використання технологій та інтелектуальної власності;
- структуру, зміст і взаємозв'язок життєдіяльності людини із середовищем праці;
- принципи і способи захисту людей в умовах надзвичайних ситуаціях, в т.ч., внаслідок використання технологій, що містять інтелектуальну власність;
- методи, засоби та технології, що містять об'єкти інтелектуальної власності, направлені на збереження, зміцнення та профілактику здоров'я.
- законодавство про охорону праці в галузі;
загальні закони та підзаконні нормативні акти;
- права, обов'язки та відповідальність працівника і керівника підприємства або закладу невиробничої сфери;
- державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП), міжгалузеві та галузеві. Систему стандартів праці – державні стандарти України (ДСТУ).

вміти

- визначати кількісно-якісні підходи професійної та психологічної організації праці у сфері інтелектуальної власності;
- визначати та оцінювати чинники стресостійкості щодо реагування на конфліктну ситуацію в колективі з інтелектуальною сферою діяльності;
- створювати безпечні та нешкідливі умови діяльності у сфері інтелектуальної діяльності;
- в умовах виробничої діяльності правильно використовувати чинні нормативно-правові акти;
- вести пропаганду щодо здорового способу життя.
- використовувати знання законів про охорону праці при організації безпечної та здорової роботи, навчально-виховного процесу згідно свого фахового спрямування;
- користуватися гарантіями прав громадян на охорону праці:
- встановлення робочого часу і часу відпочинку, охорони праці жінок і молоді, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, відшкодування шкоди потерпілим;
- встановлювати контроль та нагляд за станом охорони праці;
- організувати навчання з питань охорони праці;
- організувати розслідування нещасного випадку на робочому місці;
- організувати атестацію робочих місць за умовами праці.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при складанні контрольної роботи у тестовій формі та індивідуального завдання.

Засоби діагностики успішності навчання – комплект завдань (тести) для контрольних та індивідуальних завдань.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Структуру вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека діяльності та охорона праці» наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Розподіл навчальних годин (заочна форма навчання)

	Усього (годин, денна / заочна)	Чверть Денна I/ Заочна II семестр
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	120/120	120/120
Аудиторні заняття, з них:	48/16	48/16
Лекції	32/12	32/12
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	16/4	16/4
Семінарські заняття	0	0
Самостійна робота, у тому числі при:	72/104	72/104
Заходи семестрового контролю	підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)	підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)

Робоча програма передбачає самостійну роботу, контрольовану викладачем, яка включає:

- підготовку до аудиторних занять;
- самостійне вивчення розділів дисципліни, які не викладаються на лекціях;
- підготовку до контрольних заходів (екзамен).

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цибульов П.М. та ін. Управління інтелектуальною власністю/За ред. П.М. Цибульов: монографія. – К.: «К.І.С.», 2005. – 448с.

2. Штифурак В.С. Психологія безпеки життєдіяльності особистості. ВОІПОП. – Вінниця – 2001. – 95 с.

3. Бурдіян Г., Дерев'янко В. Навколишнє середовище та його охорона. – Київ, 1999р.-289 с.

4. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 320 с.

5. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001р. 2210-III.

6. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: Навчальний посібник. - 3-є вид., стер. – Л.: Львів. банк. коледж; К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. – 186с.

7. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.

3. ПРОГРАМА І ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАКЛЮЧНОГО КОНТРОЛЮ

Розподіл навчальних годин за темами і видами занять наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

№№ тем	Назва розділу / теми та її зміст	Види занять			
		Ауд.	Лекції	Пр. робота	Сам. робота
1	2	3	4	5	6
1	Законодавчі та нормативно-правові акти України та міжнародні норми в галузі охорони праці Законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці	1	2	-	24
2	Система управління охороною праці в організації	2	2	2	24

	Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці				
3	Нагляд і контроль в охороні праці та соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Держпраця. Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Розслідування нещасних випадків на виробництві	2	2	-	16
4	Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах Державний пожежний нагляд. Категорії виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції	4	2	-	18
5	Соціальні та екологічні особливості використання інтелектуальної власності Методи психологічних досліджень. Природа власності	6	2	2	18
6	Соціальна та психологічна готовність особистості до творчої діяльності, результатом якої є інтелектуальна власність Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови	2	2	-	26
7	Індивідуальне завдання	-	-	-	24
Разом		24	20	4	120

Питання для контролю

1. Дайте визначення поняттям «Соціальна безпека» та «Екологічна безпека».
2. Коротко охарактеризуйте закони Коммонера.
3. Опишіть модель життєдіяльності людини.
4. Дайте визначення поняттю «Небезпека».
5. Опишіть кількісні оцінки небезпек.
6. Класифікуйте види небезпеки.
7. Охарактеризуйте електричні чинники.
8. Охарактеризуйте психофізіологічні чинники.
9. Охарактеризуйте ядерні чинники.
10. Охарактеризуйте термічні чинники.
11. Охарактеризуйте електромагнітні чинники.
12. Охарактеризуйте хімічні чинники.
13. Охарактеризуйте механічні чинники.
14. Охарактеризуйте біологічні чинники.
15. Охарактеризуйте пасивні чинники.
16. Назвіть основні заходи щодо забезпечення захисту населення в надзвичайних ситуаціях.
17. Охарактеризуйте засоби індивідуалізації та принципи їх дії.
18. Дайте визначення поняттю «Особистість».
19. Дайте визначення поняттю «Характер».
20. Опишіть структуру характеру.
21. Охарактеризуйте прояви акцентуації.
22. Дайте визначення поняттю «Темперамент».
23. Охарактеризуйте основні властивості темпераменту.
24. Назвіть істотні ознаки колективу.
25. Дайте визначення поняттю «Конфлікт».
26. Охарактеризуйте психологічну сумісність і конфлікти у міжособистісних стосунках.

27. Дайте визначення поняттю «Психологічний захист».
 28. Охарактеризуйте механізми психологічного захисту.
 29. Охарактеризуйте шляхи подолання негативних емоційних станів.
- Охорона праці як галузь людської діяльності.
2. Охорона праці як соціально-технічна дисципліна.
 3. Предмет та об'єкт охорони праці.
 4. Структура навчальної дисципліни «Охорона праці».
 5. Методологічні основи та наукове забезпечення охорони праці.
 6. Зв'язок охорони праці з іншими науками.
 7. Стан охорони праці в Україні та інших країнах.
 8. Невиробничий травматизм.
 9. Професійна захворюваність.
 10. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці.
 11. Описати різні види діяльності людини.
 12. Дати визначення, що таке праця та які є види праці.
 13. Дати визначення небезпеки, види небезпек.
 14. Дати визначення небезпечного і шкідливого фактору.
 15. Дати визначення гранично-допустимої концентрації речовини.
 16. Що таке аварія, катастрофа, стихійне лихо?
 17. Дати визначення, що таке тавма та травматизм.
 18. Законодавчі акти, що встановлюють і регламентують основні положення з охорони праці в Україні.
 19. Питання охорони праці в Конституції України.
 20. Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю та інші законодавчі акти.
 21. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
 22. Права працівників при укладанні трудового договору щодо охорони праці.
 23. Обов'язки роботодавця (керівника) щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці.

24. Обов'язки працівника за трудовим договором.
25. Особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.
26. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
27. Система управління охороною праці на виробництві.
28. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.
29. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці.
30. Фінансування охорони праці на підприємстві.
31. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці.
32. Відшкодування громадянам збитків, завданих порушенням умов праці.
33. Основні групи причин нещасних випадків та професійних захворювань.
34. Розслідування та облік нещасних випадків.
35. Спеціальне розслідування нещасних випадків

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота №1

Тема: Оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини.

Мета роботи: Усвідомити концепцію допустимого ризику та визначити небезпечні і шкідливі чинники для життя людини, що найчастіше трапляються, шляхом соціологічного опитування.

Завдання: На підставі соціологічного підходу провести статистичну оцінку небезпечних чинників для життя людини, використовуючи бальну систему.

Практична робота №2

Тема: Визначення чинників стресостійкості щодо конфліктних ситуацій колективу з інтелектуальною сферою діяльності.

Мета роботи: Показати вплив психофізіологічних особливостей людини на її безпеку.

Завдання: Оцінити окремі елементи психофізіологічної надійності людини:
– визначення рівня стресостійкості.

Завдання до індивідуальної роботи

1. У теоретичній частині:

- охарактеризувати інтелектуальну творчу діяльність;
- проаналізувати основні показники, які впливають на стан людини.

2. У практичній частині:

- навести методи (не менше 3-х) щодо виявлення професіональних якостей працівників наукової, науково-технічної та творчої сфери діяльності
- провести оцінку професіональних якостей декількох працівників.

3. Висновки.

5 ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЩО НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ

1 Соціально-економічна безпека підприємства. Економічна безпека суб'єкта господарювання: сутність, критерії, загрози. Критерії забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах глобалізації економіки. Особливості гарантування соціально-економічної безпеки підприємства в транзитивній економіці”.

2 Соціальний механізм економічної безпеки. Соціальний механізм реалізації національних інтересів України. Сучасні тенденції соціального механізму економічної безпеки. Пріоритетні напрями соціальної політики Україн.

3 Інноваційна модель соціально-економічної безпеки. Інновації в системі соціально-економічної безпеки. Особливості інноваційно-інвестиційного гарантування соціально-економічної безпеки України. Індикатори інвестиційно-інноваційної безпеки.

4. Фінансова складова соціально-економічної безпеки. Фінансова безпека держави та її складові:

бюджетна, валютна, грошово-кредитна, боргова безпека, банківська безпека, безпека страхового та фондового ринків. Вміти оцінювати загрози фінансовій безпеці держави, знати структурні елементи фінансової складової соціально-економічної безпеки. 2. Перелік індикаторів для кожної із складових фінансової безпеки України, їх нормування та визначення вагових коефіцієнтів.

5 Політика забезпечення соціально-економічної безпеки

Методологічні засади механізму забезпечення соціально-економічної безпеки. Напрями реалізації державної політики соціально-економічної безпеки. Пріоритети стратегії забезпечення соціально-економічної безпеки України. Система оцінки та моніторингу рівня економічної безпеки України.

6 Зовнішньоекономічна безпека 1. Стратегічні напрями міжнародного економічного співробітництва України. Тарифні і нетарифні методи захисту національного внутрішнього ринку. Вступ України до СОТ в контексті соціально-економічної безпеки держави.

7 Атестація робочих місць за умовами праці. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти та організаціях невиробничої сфери. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів

9. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. Пенсійне законодавство Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування. Єдиний соціальний внесок. Суб'єкти та об'єкти страхування.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Завдання для контрольної роботи

Контрольна робота студента має таку структуру:

- титульний аркуш зі штампом Заочного факультету;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- перелік посилань.

Основна частина складається з відповідей на три запитання, які студент обирає самостійно.

Для ОПП «Управління проектами»

1. Охорона праці та соціальний захист.
2. Система управління охороною праці на підприємстві.
3. Вдосконалення умов праці на підприємстві.
4. Соціально-економічна оцінка умов праці.
5. Управління охороною праці на підприємстві.
6. Економічні методи управління умовами та охороною праці.
7. Травматизм і захворювання на виробництві.
8. Страхування виробничих ризиків.
9. Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
10. Контроль за охороною праці на підприємстві.
11. Сучасна економіка умов і охорони праці.
12. Удосконалення механізму витрат, пов'язаних з поліпшенням умов праці.
13. Економічне стимулювання підприємств, спрямоване на поліпшення умов праці.
14. Економічна відповідальність підприємств за порушення нормативних актів про охорону праці.
15. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
16. Економічна безпека в системі національної безпеки.
17. Національні економічні інтереси та їх класифікація.
18. Критерії, індикатори економічної безпеки України.
19. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання, населення: проблема співвідношення.
20. Система забезпечення економічної безпеки.
21. Загрози економічній безпеці України, їх генеза та особливості розвитку.
22. Структурна перебудова економіки України та її економічна безпека, поняття структурної збалансованості національної економіки

Для ОПП «Інтелектуальна власність»

1. Охорона праці як основний напрямок соціальної політики України.
2. Соціально-економічне значення охорони праці.

3. Соціальна спрямованість перебудови управління умовами праці.
4. Система соціального захисту від професійних ризиків.
5. Реформування системи охорони праці.
6. Розвиток соціального партнерства в галузі охорони праці.
7. Атестація робочих місць за умовами праці.
8. Розвиток охорони праці в Україні.
9. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
10. Колективний договір як правовий інструмент поліпшення умов і охорони праці.
11. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
12. Травматизм на виробництві та його соціально-економічні наслідки.
13. Досвід зарубіжних країн у реалізації заходів з охорони праці.
14. Запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням і система відкомпенсовування шкоди від них у Федеративній Республіці Німеччині.
15. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
16. Система захисту працівників на виробництві та її вдосконалення.
17. Психологічне та інженерне забезпечення охорони праці.
18. Соціально-економічна безпека підприємства: сутність, критерії, загрози.
19. Розвиток підприємництва в Україні та його вплив на рівень соціально-економічної безпеки.
20. Інвестиції та інновації в системі економічної безпеки держави.
21. Технологічні пріоритети розвитку України та її соціально-економічна безпека.
22. Енергетична безпека України, проблеми розвитку паливно-енергетичного комплексу України в контексті економічної безпеки.
23. Продовольча безпека держави та пріоритети розвитку агропромислового комплексу України.
24. Формування інституційної системи українського суспільства та економічна безпека.
25. “Тіньова” економіка як загроза економічній безпеці держави, напрями та методи детінізації економіки України.
26. Грошово-кредитна політика в забезпеченні економічної безпеки країни.

ЗМІСТ

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	4
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	6
3. ПРОГРАМА І ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАКЛЮЧНОГО КОНТРОЛЮ.....	9
4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	11
5. ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЩО НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ	12
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	13